

SECȚIUNEA nr. 4. ȘTIINȚE JURIDICE ȘI SOCIALE

Atelierul nr. 1. Științe juridice

CZU 343.326

PARTICULARITĂȚI PRIVIND ORGANIZAREA ȘI PLANIFICAREA CERCETĂRII INFRAȚIUNILOR DE TERRORISM

Vitalie RUSU, dr., conf. univ., Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Alexandr SECRIER, drd.,
Universitatea de Studii Europene din Moldova

Abstract: *The development and improvement of the methodology for the investigation of terrorist crimes is a topical issue of the forensic science. The analysis of the specialized literature shows that the research into the phenomenon of terrorism has been going on for a long time. However, the legal doctrine examined, for the most part, the criminal law and forensic aspects of terrorism. At the same time, we note a certain lack of forensic literature dedicated to the methodology for the investigation of terrorist crimes. This state of affairs is largely due to the lack of a justified scientific methodology regarding the investigation of such crimes, a fact that determines the insufficient professional training of the representatives of law enforcement bodies. The absence of efficient methodological recommendations in this field, the objective need for the scientific development of an appropriate methodology for the investigation of the acts of terrorism, the theoretical and practical importance of this issue and its insufficient reflection in the forensic doctrine determined the scientific research of the subject regarding the organization and planning of the investigation of terrorist crimes.*

Keywords: *Terrorism, crime, investigation, organization, planning, criminal prosecution actions, criminal prosecution plan, evidence, pieces of evidence, expert examination, schemes, appendices, criminal prosecution officer, investigating officer, criminal prosecution team, special investigative measures.*

În literatura de specialitate, fenomenul terorismului este definit ca fiind „utilizarea ilegală a forței sau a violenței de către o persoană sau de un grup organizat împotriva persoanelor sau bunurilor cu intenția de a intimida sau de a constrânge societățile sau guvernele, adesea din motive ideologice, sociale și politice” [5, p. 278; 7, p. 18].

Descoperirea și urmărirea penală a infracțiunilor de terorism reprezintă rodul unui complex de activități care se derulează de organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale, ce anticipează activitatea probatorie derulată de organele judiciare, atunci când acestea sunt sezizate în legătură cu comiterea unei/unor astfel de infracțiuni [1, p. 21].

La acest complex de activități sunt catalogate și acțiunile de organizare și planificare a urmăririi penale, ele având menirea să asigure investigarea corespunzătoare și rapidă a faptelor infracționale.

În știința criminalisticii termenii de *organizare* și *planificare* a activității organelor de urmărire penală se folosesc frecvent drept categorii echivalente, deși este evident că, reprezentând elemente indispensabile activității de cercetare penală, acestea nu se suprapun. Organizarea urmăririi penale are un sens mai larg decât cel al planificării acestei activități.

Prin organizare se are în vedere, pe de o parte, crearea condițiilor de muncă, pregătirea și repartizarea forțelor și mijloacelor de care dispun organele respective, iar, pe de altă parte, ordonarea în baza planului de lucru a activităților și măsurilor necesare realizării scopului propus, al clarificării depline a faptelor și a împrejurărilor ce pot contribui la confirmarea adevărului într-un proces penal.

La rândul său, planificarea reprezintă latura cea mai importantă a organizării cercetării faptelor penale, ea asigurând efectuarea acesteia în conformitate cu cerințele legale, în mod temeinic, obiectiv și complet. Or, cercetarea actelor penale, îndeosebi a celor săvârșite în mod premeditat, este de neconceput decât în baza unui plan de lucru, unei programe bine chibzuite și întemeiate pe o analiză profundă a datelor pe care le oferă fapta la o anumită etapă de urmărire penală. Atunci când datele existente sunt insuficiente pentru elucidarea împrejurărilor în care s-a comis fapta penală, situație proprie fazei inițiale de cercetare, organul de urmărire penală trebuie să analizeze minuțios datele de care

dispune și, în baza unor raționamente, să determine direcțiile în care să activeze în vederea stabilirii adevărului, demascării și tragerii la răspundere a celor vinovați. Odată cu orientarea cercetărilor, se vor specifica activitățile procedurale și ordinea efectuării acestora în funcție de condițiile în care se activează, de forțele și timpul disponibil, într-un cuvânt, de situația procesual-tactică în care se desfășoară investigarea cauzei [2, pp. 280-281].

Organizarea cercetării cauzei penale prezintă activitatea rațională a ofițerului de urmărire penală, care include un anumit complex (sistem) de decizii (hotărâri) și acțiuni orientate spre constatarea evenimentului ilicit, identificarea persoanei infractorului, stabilirea vinovăției acesteia și a altor circumstanțe care au importanță pentru soluționarea sarcinilor procesului penal [3, p. 336].

Organizarea și planificarea cercetării actelor de terorism este determinată, în mare parte, de situația de urmărire penală creată. Dacă deținem informații despre crearea unei formațiuni teroriste, apoi în cadrul etapei inițiale a activității organelor de drept, accentul urmează a fi pus pe măsurile speciale de investigații. Or, anume acestea ne vor permite să obținem informații suplimentare nu doar despre grupul criminal, ci și cu privire acele infracțiuni concrete care au fost deja comise sau sunt în proces de pregătire.

La primirea informațiilor referitoare la actele de terorism, particularitățile organizării și planificării cercetărilor sunt condiționate de faptul că, de regulă, consecințele acestor fapte încă nu sunt lichidate, se menține pericolul unor deflagrații și explozii reperate. Acest moment complică substanțial activitatea grupului de urmărire penală deoarece, chiar și în prezența pericolului de distrugere a urmelor infracțiunii, necesare pentru cercetarea și descoperirea faptei, trebuie întreprinse, în primul rând, toate măsurile posibile pentru salvarea victimelor și lichidarea consecințelor actului terorist.

Nu de puține ori, informațiile obținute de organele de drept la etapa inițială sunt atât de incerte și puține încât nu avem temeiuri pentru începerea urmăririi penale, nu este clar dacă a fost comisă o infracțiune sau este vorba despre un act cu caracter necriminal. În asemenea situații este necesar să stabilim dacă persoanele nu au suportat leziuni corporale, dacă victimele sunt în viață, dacă acestea au fost internate în instituțiile medicale. Or, chiar din primele clipe trebuie să acordăm o atenție deosebită colectării informațiilor cu privire la persoanele care, ulterior, vor putea fi recunoscute în calitate de părți vătămate în sensul legii procesual-penale [9, p. 183].

Procesul de investigare a infracțiunilor de terorism se desfășoară într-o manieră științifică printr-o conlucrare permanentă între organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale și organele judiciare. Investigarea infracțiunilor de terorism se realizează pe parcursul a două etape: *etapa de investigare operativ-informativă* care se referă la activitățile specifice culegerii de informații realizate exclusiv de organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale și *etapa de investigare penală* care este realizată de organele judiciare. Între cele două etape din cadrul procesului de investigare a infracțiunilor de terorism trebuie să existe o continuitate, etapa de investigare penală fiind rezultatul etapei de investigare informativ-operative [5, p. 295].

Vom reține că doar în condițiile obținerii informațiilor care ne vorbesc despre comiterea faptei infracționale (înaintarea anumitor cereri de către făptuitori, declarațiile victimei, comunicarea rudelor cu privire la condițiile înaintate de infractori sau amenințările din partea lor, relatările martorilor care au observat anumite acțiuni ale infractorilor, deținând informații în cauză, comunicările prin intermediul mijloacelor de informare în masă etc.), va fi luată hotărârea privind pornirea urmăririi penale.

Dacă a avut loc o explozie, apoi pentru începerea urmăririi penale este suficient doar simplul fapt că ea se datorează unor evenimente sau acțiuni cu caracter criminal. La această etapă nu are nici o importanță natura exploziei. Este evident că ea va reprezenta una din chestiunile de bază ale cercetării la etapa inițială de activitate a organului de urmărire penală și a ofițerilor de investigații (în primul rând, în procesul cercetării la fața locului).

În caz de incendiu este foarte dificilă luarea unei decizii corecte. În cazul începerii intempestive a urmăririi penale există un mare pericol de pierdere a probelor (în primul rând, a urmelor de la fața locului). În aceste condiții este absolut justificată începerea urmăririi penale în toate cazurile când în rezultatul incendiului este cauzată o daună fizică părților vătămate fie un prejudiciu material persoanelor juridice. Verificarea ulterioară a informațiilor inițiale și acumularea datelor suplimentare vor fi organizate mult mai bine în cadrul cauzelor penale concrete.

În caz de accidente în cadrul obiectelor de infrastructură critică, urmărirea penală poate fi inițial începută în privința faptului comiterii unor infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice,

contra autorității publice și a securității de stat (calificarea depinde de circumstanțele concrete ale celor întâmplate), însă organul de urmărire penală trebuie să ia în calcul aspectul că versiunea privind comiterea unui act terorist urmează a fi verificată în primul rând [9, pp. 183-184].

Declanșarea unui proces penal și începerea urmăririi penale presupun existența anumitor fapte, date reale sau indici, constituind urme ale infracțiunii, care denotă săvârșirea unui act prevăzut de legislația penală. În majoritatea cazurilor, datele suficiente pentru desfășurarea procesului penal nu asigură nici pe departe posibilitatea explicării cauzei, cu atât mai mult soluționarea temeinică a acesteia. Prin urmare, la etapa inițială a cercetărilor, organul investit cu aceste funcții se va afla într-o situație dificilă, dacă datele de care dispune el oferă mai multe explicații probabile ale faptei și a împrejurărilor acesteia.

Atâta timp cât fapta și împrejurările acesteia rămân nestabilite și admit explicații variate, urmărirea penală va fi însoțită de o permanentă gândire ipotetică, de presupuneri și verificări menite, în cele din urmă, să contribuie la o singură explicație a faptei [2, p. 283].

Importanța versiunii în planificarea corectă a cercetării constă în determinarea probelor ce urmează a fi identificate în legătură cu circumstanțele infracțiunii, elaborarea concomitentă în corespundere cu numărul și conținutul versiunilor a câtorva direcții privind investigarea și cercetarea datelor faptice. Separarea consecințelor din versiunile incluse în plan oferă posibilitatea de a detalia și concretiza planul cercetării, ce urmează a fi soluționat în legătură cu acțiunea în cauză [3, p. 350].

În situația producerii unui atac terorist, organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale vor elabora un plan în scopul intervenției specializate la fața locului a unităților antitero. Paralel cu intervenția la fața locului a organelor antiteroriste, vor acționa și organele de poliție, organele pentru situațiile de urgență, organele din cadrul laboratoarelor de medicină legală și alte organe de punere în aplicare a legii [5, p. 296].

Nu vom uita că una din condițiile indispensabile descoperirii la timp și cercetării sub toate aspectele a faptelor penale constă în organizarea unei colaborări fructuoase a organelor de urmărire penală cu alte structuri statale investite prin lege să contribuie la combaterea infracțiunilor. Colaborarea acestor organe ca formă specifică de interacțiune, adică de a activa în comun la descoperirea și cercetarea infracțiunilor, se impune de necesitatea corelării mijloacelor și metodelor de lucru ale structurilor respective, conjugării competențelor care acestea le posedă [2, pp. 291-292].

Interacțiunea reprezintă o activitate comună bazată pe actele normative, coordonată și planificată a ofițerului de urmărire penală cu organul de investigații și serviciile tehnico-criminalistice și de expertiză, bazată pe principiile, cunoștințele profesionale și posibilitățile fiecărui subiect, realizată pentru prevenirea și descoperirea mai reușită a infracțiunilor [6, p. 43; 10, p. 294].

Cel mai frecvent utilizate forme de conlucrare a organului de urmărire penală cu alte organe de drept sunt: a) deplasarea în comun la locul săvârșirii faptelor în vederea cercetării lui complete și sub toate aspectele, descoperirii și fixării mijloacelor materiale de probă, obținerii datelor necesare pentru urmărirea și reținerea făptuitorilor; b) împuternicirea organelor operativ-investigative cu efectuarea unor măsuri speciale de investigații și activități de urmărire penală în vederea stabilirii anumitor împrejurări ale infracțiunii cercetate; c) antrenarea ofițerilor de investigații la efectuarea unor acțiuni de urmărire penală dificile sau cu un grad înalt de complexitate [2, pp. 293-294].

Indiferent de evoluția evenimentului, interacțiunea cu ofițerii de investigații trebuie organizată la cel mai înalt nivel, astfel ca ofițerul de urmărire penală să aibă posibilitatea primirii permanente și operative a informațiilor privind desfășurarea operațiunilor de salvare a victimelor, de lichidare a consecințelor actului terorist cu scopul de a identifica anumite surse de informare și a le folosi în cadrul probatoriului în cauzele penale.

Dacă este evident că acțiunile sunt de origine criminală și există temeiuri pentru începerea urmăririi penale, este important a determina oportun și la timp organul de urmărire penală competent să se ocupe cu investigarea actului de terorism.

De regulă, la fața locului, activitatea tuturor specialiștilor este coordonată de către un stat-major operațional. Din acest considerent, inițial urmează a fi determinat caracterul și ordinea interacțiunii grupului de urmărire penală cu acest stat-major, precum și competența șefului statului-major și cea a conducătorului grupului de urmărire penală.

Conducătorul grupului de urmărire penală trebuie să cunoască structura statului-major operațional și repartizarea obligațiilor funcționale în membrii acestuia. De exemplu, în structura acestui stat-

major se regăsește și grupul de înregistrare a victimelor infracțiunii. Totodată, pentru cercetare este foarte importantă nu doar stabilirea numărului de victime, ci și locul de aflare a lor, pentru a asigura posibilitatea organizării și efectuării acțiunilor de urmărire penală cu participarea lor, pentru dispunerea și efectuarea oportună a anumitor categorii de expertize judiciare. Informația privind structura și funcțiile statului-major operațional este necesară și pentru organizarea și planificarea corectă a activității grupului de urmărire penală la fața locului cât și pe durata activității ulterioare de investigare a actului terorist [9, pp. 184-185].

Există mai multe modalități de constituire a grupurilor de urmărire penală pentru cercetarea actelor de terorism, însă de cele mai frecvente ori ele se formează în regim de urgență după ce s-a aflat despre comiterea infracțiunii. În rezultatul unor explozii, incendii, accidente la fața locului se deplasează reprezentanții diferitor organe de drept, care nu se află în relații de subordonare, fapt care împiedică luarea unor decizii coordonate și repartizarea corespunzătoare a funcțiilor care trebuie exercitate. De asemenea, situația dificilă de la locul faptei agravează situația care și așa nu este una simplă.

Din acest considerent este necesar să stabilim ordinea de notificare a membrilor grupului de urmărire penală, ordinea de deplasare a lor la fața locului, să determinăm cu claritate funcțiile fiecărui membru din cadrul grupului. De asemenea, urmează a fi elaborate și aprobate recomandări metodice privind organizarea activității grupului de urmărire penală la locul infracțiunii și pe viitor, în procesul cercetării actului de terorism.

În continuare, în interiorul grupului este necesar să deosebim subgrupa axată nemijlocit pe activitatea de urmărire penală, cea operativ-investigativă, de expertiză judiciară, de asigurare a securității membrilor grupului și cea de legătură cu mijloacele de informare în masă (presa și televiziunea). Necesitatea ultimului este determinată de faptul că exploziile, incendiile, accidentele provoacă curiozitatea populației și a reprezentanților mijloacelor de informare în masă. De asemenea, nu trebuie să neglijăm momentul că unul din scopurile teroriștilor ține de provocarea panicii și fricii în rândul populației. Or, transmiterea intempestivă a informațiilor și interpretarea incorectă a faptelor pot facilita atingerea obiectivelor urmărite de teroriști. Din acest considerent, la etapa formării grupului și a repartizării obligațiilor funcționale a membrilor săi, trebuie rezolvată și întrebarea privind cine, când și în ce ordine va transmite informațiile cu privire la evenimentul produs reprezentanților mijloacelor de informare în masă. Fiecare caz de transmitere neautorizată a informațiilor va fi catalogat drept încălcare a obligațiilor de serviciu și nu doar, moment care va atrage aplicarea sancțiunilor corespunzătoare în funcție de caracterul acțiunilor săvârșite și consecințele survenite [9, pp. 185-187].

În opinia noastră, pentru organizarea mai eficientă a activității grupului este importantă determinarea cât mai operativă a faptului cine va conduce activitatea lui și cum are loc repartizarea obligațiilor: care subgrup realizează interacțiunea cu serviciile operative; care subgrup va efectua acțiunile de urmărire penală necesare.

Eficiența activității grupului de urmărire penală depinde, în mare parte, de compatibilitatea psihologică a membrilor săi, de repartizarea corespunzătoare a acestora pe subgrupe, de repartizarea rațională a sarcinilor în funcție de posibilitățile fiecărui ofițer de urmărire penală, ofițer de investigații sau expert și de evitarea situațiilor de conflict în interiorul grupului. Anume acest moment trebuie luat în calcul în procesul formării grupurilor de urmărire penală.

Caracterul complex al situațiilor care apar în urma comiterii actelor de terorism justifică formarea și pregătirea grupurilor de urmărire penală în mai multe etape pentru ca ele să poată activa în asemenea condiții [9, pp. 187-188].

Un rol important în cercetarea infracțiunilor de terorism îl are activitatea de negociere cu teroriștii, mai ales în situațiile în care sunt exprimate amenințări de ordin terorist. Tactica negocierilor trebuie să fie una dinamică, modificându-se continuu în procesul negocierii. Persoanele care negociază cu teroriștii trebuie să posede cunoștințe speciale (din domeniul psihologiei, psihiatriei), ele urmând să se regăsească în componența unui subgrup aparte, atașat grupului de urmărire penală [9, p. 189].

În componența grupului de urmărire penală urmează a fi constituit și un subgrup de ofițeri de urmărire penală, instruiți și împuterniciți în vederea studierii documentelor și actelor necesare privind organizarea activității întreprinderii, instituției, organizației pe teritoriul sau în încăperea căreia a fost comis actul de terorism. Aceste informații ne vor permite să determinăm cât mai repede posibil care

anume documente, acte prezintă interes pentru cercetare, de unde putem obține informații referitoare la victime și infracțiune, modalitățile de pregătire și de comitere a faptei etc.

Un alt aspect important al activității grupului de urmărire penală ține de lucrul cu martorii. De foarte frecvente ori, martori oculari ai comiterii infracțiunii (poate că chiar de la început) sunt colaboratorii diferitor organe și, în primul rând cei, care sunt antrenați în lichidarea consecințelor actului terorist și în salvarea victimelor. Însă, nu toate informațiile pe care aceștia la obțin în procesul executării obligațiilor sale funcționale devin obiect al cercetării în cadrul probatoriului procesual-penal. Or, ofițerii de urmărire penală pot rata oportunitatea audierii lor, nu ridică documentele corespunzătoare (inclusiv diverși purtători de informații pe care sunt înregistrate evenimentele ce au avut loc). În funcție de faptul cum evoluează situația la locul faptei și nu doar aici, este organizată activitatea grupului de urmărire penală. Mai multe aspecte ale acestei activități sunt condiționate de faptul dacă a fost deja începută sau nu urmărirea penală. Dacă procesul penal încă nu a fost pornit, apoi accentul de bază va fi pus pe activitatea specială de investigații, iar ofițerii de urmărire penală pot verifica informațiile inițiale colectate în primul rând, cu ajutorul explicațiilor din partea persoanelor care dețin informații despre actul terorist.

În cazul în care urmărirea penală a fost pornită, organizarea și planificarea cercetărilor vor fi cu mult mai concrete chiar și la etapa inițială a investigațiilor [9, p. 190].

Examinarea mai multor aspecte privind planificarea cercetărilor în cadrul cauzei penale se află de o perioadă îndelungată de timp în vizorul literaturii criminalistice, ei fiindu-i acordat un spațiu suficient.

În opinia autorului M. Gheorghită, planificarea cercetării cauzei penale este o activitate complicată de analiză și evaluare a situației și probelor acumulate în cauză de către ofițerul de urmărire penală și constă în întocmirea programului de lucru asupra tuturor împrejurărilor de fapt, care urmează a fi stabilite pe cauza instrumentată [3, p. 340]. Planificarea urmăririi penale înseamnă prefigurarea unor ipoteze verosimile referitoare la cauza penală investigată, din punct de vedere al elementelor constitutive și al condițiilor și împrejurărilor în care s-a comis infracțiunea, cu privire la posibila autori, precum și a activităților pe care și le propune și le efectuează organul judiciar pentru administrarea probatoriului până la realizarea scopului procesului penal [1, p. 349].

Întreaga organizare a urmăririi penale, adică planificarea sa, este înțeleasă de către profesorul Em. Stancu într-un sens dinamic, nu fixist, planul trebuind să se coreleze, în permanență, cu datele obținute pe parcursul cercetărilor, străbătând un drum de la general la particular [8, p. 364].

În continuare, vom expune anumite particularități care sunt specifice pentru planificarea cercetării infracțiunilor de terorism.

Faza de planificare este complexă și se referă la colectarea de informații, analiza de risc, organizarea, pregătirea, stabilirea necesităților logistice, precum și la achiziționarea materialelor și echipamentelor necesare pentru ca organele de stat cu atribuții în domeniul terorismului să răspundă cu promptitudine în situația producerii unui incident.

Scopul fazei de planificare se referă, în primul rând, la stabilirea nivelului riscului potențial la care pot fi expuse o comunitate, o corporație, o entitate guvernamentală, o proprietate, o clădire sau un grup de persoane atacurilor teroriste [4, p. 137; 5, pp. 295-296]. Odată ce riscul a fost evaluat, politicile de planificare trebuie să fie implementate pe baza unor proceduri. Nu trebuie pierdut din vedere faptul că faza de planificare poate fi actualizată și revizuită în mod continuu în funcție de informațiile obținute. În faza de planificare se analizează oportunitatea deschiderii monitorizării speciale în baza cunoașterii și interpretării situației de fapt și a datelor și informațiilor existente. În această fază se elaborează un plan de acțiune informativ-operativ care conține obiective în baza cărora s-au stabilit sarcinile concrete, ținându-se cont de scopul acestei acțiuni cu caracter antiterorist. Organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale vor efectua o analiză a legăturii potențiale dintre un caz incident și o amenințare teroristă. Din punct de vedere tactic, se analizează măsurile care trebuie luate pentru evaluarea preliminară a elementelor suspecte, verificarea legăturilor potențiale între acestea și riscul terorist, precum și stabilirea modului de acțiune [5, pp. 295-296].

De asemenea, în opinia noastră baza (temelia) planificării trebuie să fie condiționată de cercul acelor circumstanțe care urmează a fi stabilite, cercetate și dovedite în raport cu actele de terorism. La întocmirea lor, putem opera cu diverse abordări a versiunilor de urmărire penală, cu anumite metode de modelare, cu diverse modalități și metode de organizare a activității ofițerului de urmărire penală și de cunoaștere a evenimentului infracțional.

Aplicarea evenimentului infracțional prin prisma versiunilor de urmărire penală este actuală, în primul rând, în situațiile când informațiile colectate în cadrul cauzei penale nu exclud probabilitatea că incendiul, explozia, accidentul ar avea o proveniență criminală. Înaintarea oportună a tuturor versiunilor posibile, în funcție de circumstanțele cauzei și verificarea lor în procesul efectuării acțiunilor inițiale de urmărire penală vor ajuta ofițerul de urmărire penală și ofițerii de investigații să evite erorile în ceea ce privește concluziile de bază în cadrul cauzelor penale și aprecierile incorecte a informațiilor obținute.

Forma planului de urmărire penală nu este specificată de legea procesual-penală, ea fiind aleasă de ofițerul de urmărire penală după propria sa dorință [9, p. 191]. Deci, activitatea de planificare se materializează într-un plan scris, care poate avea cele mai diverse forme – de la o schițare a activităților ce urmează a fi efectuate în cazurile simple, până la combinații de scheme, sisteme de fișe, tabele grafice ș.a., în cazurile complicate, cu un număr mare de făptuitori, de acte infracționale sau epizoade. Unica cerință care trebuie respectată, indiferent de forma planului, rezidă în faptul ca el să cuprindă toate elementele planificării: versiunea, problemele ce urmează a fi elucidate în legătură cu fiecare versiune, operațiile tactice și activitățile de urmărire, prin a căror efectuare se prevede verificarea versiunilor și determinarea împrejurărilor faptei, termenele și persoanele executante [2, pp. 290-291].

Planul de urmărire penală după care trebuie să se desfășoare urmărirea penală este constituit dintr-o structură unitară de elemente componente, menite să confere eficiență activității de urmărire penală. Conținutul unui plan de urmărire penală este determinat de problemele pe care le are de clarificat cercetarea într-un moment sau altul [8, p. 366].

În special, forma planului reprezintă un tabel, format din mai multe rubrici. În *prima rubrică* sunt enumerate circumstanțele care urmează a fi cercetate. În funcție de situația de urmărire penală, acestea pot fi expuse detaliat.

Este evidentă complexitatea etapei inițiale a cercetării actelor de terorism, însă și investigațiile ulterioare pe această categorie de cauze penale nu este deloc simplă. În procesul cercetării cauzelor penale privind faptele de terorism, în afară de circumstanțele tradiționale care urmează a fi clarificate mai urmează a fi constatate și alte aspecte, momente care au permis realizarea intenției făptuitorilor. Complexitatea vizată rezidă în faptul că cercetarea acestor circumstanțe (mai puțin relevante în cazul altor dosare penale) poate avea caracter de investigare a unor alte fapte infracționale. De exemplu, în caz de folosire de către teroriști a dispozitivelor explozive fabricate pe cale industrială, urmează a fi investigate minuțios circumstanțele în care făptuitorii au intrat în posesia lor, deoarece acest fapt poate fi legat de sustragerea lor, de introducerea în țară prin acte de contrabandă, de comiterea altor infracțiuni care prezintă un pericol avansat pentru societate.

De asemenea, conducătorul grupului de urmărire penală nu poate efectua cercetarea cauzei de unul singur, din care considerent este binevenită întocmirea unui plan detaliat de desfășurare a investigațiilor. În situația unei coordonări clare, a unui nivel înalt de profesionalism a membrilor subgrupurilor, în condițiile prezenței unui plan de lucru detaliat a tuturor subgrupurilor, conducătorul organului de urmărire penală poate asigura o activitate corespunzătoare a întregului grup [9, p. 192].

În *rubrica a doua* sunt expuse succint acele circumstanțe care deja sunt constatate la momentul întocmirii planului de cercetare. Este important ca aici să fie reflectate nu doar informațiile care au fost colectate cu referire la circumstanțele specificate în prima coloană. Or, este posibil ca, atât în cazul unor sau altor circumstanțe în cadrul etapei inițiale a cercetării să lipsească anumite informații. Acest fapt nu trebuie să deranjeze ofițerul de urmărire penală, deoarece, în asemenea cazuri, urmează să determinăm cu minuțiozitate ce anume urmează să stabilim și în ce consecutivitate, care vor fi direcțiile de bază ale căutării informațiilor necesare.

În următoarea rubrică (*a treia*) sunt fixate acele întrebări care apar în legătură cu informațiile deținute în privința fiecărei circumstanțe care urmează a fi cercetate. În lipsa acestor informații – se va face referire la acele întrebări care urmează a fi clarificate pentru a obține informații cât mai ample despre fiecare dintre circumstanțele necesare. În situația unui deficit de informații cu privire la fapte cercetată, aceste întrebări pot determina direcțiile de bază ale ulterioarei investigații.

În *rubrica a patra* se vor indica măsurile speciale de investigații și acțiunile de urmărire penală care pot contribui la o cercetare mai minuțioasă și detaliată a circumstanțelor relevante pentru cauză. Aici sunt specificate și scopurile de bază ale acestor măsuri speciale de investigații și acțiuni de

urmărire penală. Toate acestea vor permite determinarea aceluia complex de măsuri care este planificat pentru realizarea anumitor obiective [9, pp. 192-193].

Și, în sfârșit, în următoarea rubrică (*a cincea*) se vor face mențiuni referitoare la termenul de efectuare a măsurilor speciale de investigații și a acțiunilor de urmărire penală. La planificarea activităților în cazurile privind actele de terorism, în special, atunci când este evident că numărul infracțiunilor comise, al faptuitorilor sau al circumstanțelor care urmează a fi stabilite este mare, acest moment este foarte important.

În opinia noastră, aici urmează a fi indicat nu doar termenul planificat de efectuare a anumitor măsuri sau acțiuni, dar și limitele temporare ale realizării lor.

De asemenea, pentru ca cercetarea să fie organizată cât mai eficient, conducătorul grupului de urmărire penală trebuie să identifice fie direcția de activitate a fiecărui membru al grupului, fie măsurile și acțiunile concrete, pe care acesta urmează să le efectueze. Aceste momente trebuie să se regăsească în *rubrica a șasea* a planului de urmărire penală.

În *rubrica a șaptea* urmează a fi concretizate succint rezultatele efectuării măsurilor speciale de investigații și cele ale acțiunilor de urmărire penală. Conducătorul organului de urmărire penală intră în posesia acestor informații prin studierea proceselor-verbale ale acțiunilor de urmărire penală precum și în baza informațiilor furnizate de către ofițerii de investigații.

Informațiile grupate în acest fel pot fi utilizate pentru aprecierea calității, plenitudinii și obiectivității cercetării anumitor circumstanțe ale cauzei, precum, și ulterior, pentru aplicarea măsurilor de constrângere procesual-penală, pentru înaintarea acuzației și întocmirea concluziilor de învinuire [9, pp. 193-194].

O întocmire prematură, într-un moment în care nu se dețin date sumare cu privire la faptă, poate conduce cercetările pe o pistă falsă, întârziind soluționarea cauzei. Consecințe negative asupra desfășurării cercetărilor poate avea și întârzierea în întocmirea planului, aspect de natură să împiedice desfășurarea unor activități organizate în stabilirea faptelor și împrejurărilor [8, p. 366].

În paralel cu planul de bază elaborat de persoana autorizată să dirijeze întreaga activitate de cercetare, se vor întocmi și planuri individuale pentru fiecare membru al echipei. Conținutul acestora este în funcție de sarcinile atribuite membrilor echipei: verificarea unei sau a mai multor versiuni; cercetarea unui sau a mai multor episoade, tuturor împrejurărilor referitoare la activitatea infracțională a unuia dintre făptuitori. În cazul în care activitatea criminală a cuprins diverse localități sau teritorii, acțiunile membrilor echipei de cercetare se vor desfășura după criteriile teritoriale [2, p. 291].

Informațiile obținute sunt verificate pentru autenticitate, exactitate și relevanță. Sursele de informații sunt: surse de informații ocazionale și surse de informații cu pregătire specială. Sursele de informații ocazionale, cum sunt informatorii de ocazie, se evaluează din punct de vedere al capacității de percepție, al motivației și al circumstanțelor în care aceștia transmit informațiile. Sursele de informații cu pregătire specială se referă la informatorii specializați și la investigatorii sub acoperire, care sunt evaluați în funcție de modul de integrare în grupurile teroriste, de categoriile de informații la care aceștia au acces și de capacitatea acestora de a efectua un joc dublu [5, p. 297].

Pentru conducătorul grupului de urmărire penală, de mare ajutor în planificarea cercetărilor pot fi anumite anexe la planul de urmărire penală. În primul rând, vom atrage atenția la posibilitatea și utilitatea întocmirii schemelor privind legăturile dintre infractori și victime, între rudele și cunoscuții acestora. Uneori, aceste relații sunt atât de complexe și diversificate, că fără anumite scheme nu vom putea înțelege și ne va fi greu să stabilim legăturile dintre anumite persoane, care prezintă interes pentru organul de urmărire penală. Schemele pot avea o importanță deosebită, în special, atunci când este vorba despre cercetarea activității formațiunilor teroriste bine organizate și cu un număr mare de membri. De asemenea, tot ele pot fi relevante nu doar pentru a fixa legăturile dintre anumite persoane, dar și pentru prognozarea și cercetarea și altor legături și relații, care nu sunt cunoscute organului de urmărire penală, însă ar putea exista, reieșind din circumstanțele cauzei cercetate. Or, este evident că fără examinarea minuțioasă a acestor legături și relații nu vom putea stabili toate faptele activității infracționale.

Dacă este investigată activitatea infracțională a unei formațiuni teroriste care acționează de o perioadă îndelungată de timp, apoi, inevitabil, se va constata că structura și componența acesteia nu a fost una constantă, în acțiunile ei fiind antrenate nu doar unele și aceleași persoane. În asemenea cazuri, un ajutor substanțial ne pot oferi tabelele, în care sunt incluse informațiile referitoare la toate epizoadele activității infracționale cu indicarea persoanelor participante. De asemenea, aceste tabele

ne vor permite nu doar să vizualizăm informațiile deja colectate, dar vor servi și în calitate de temei pentru înaintarea și verificarea unor noi versiuni în cadrul cauzelor penale.

Informații foarte interesante și relevante pentru urmărirea penală se pot regăsi și în schemele privind itinerarul parcurs de infractori și victime. Aceste scheme ne permit ca, deja la etapa inițială a cercetărilor, deși cu aproximație, să stabilim numărul de făptuitori antrenați în comiterea actului de terorism, activitatea lor concomitentă sau separată, perioada în care au acționat etc. [9, pp. 194-195].

În cazurile complexe, cu un grad sporit de dificultate, un număr mare de participanți și cu multiple infracțiuni săvârșite, la planul de cercetare penală, elaborat pentru întreaga cauză, se pot anexa fișe pentru fiecare învinuit, care conțin date despre faptele săvârșite, problemele ce urmează a fi elucidate, ordinea și modalitățile de rezolvare, grafice referitoare la efectuarea unor activități de cercetare, cum ar fi: reținerea și prezentarea spre recunoaștere, percheziția, ascultarea bănuțiilor, învinuțiilor etc. [2, p. 291].

Cu scopul de a asigura coordonarea în desfășurarea cercetării, fiecare ofițer de urmărire penală va lua cunoștință de planul general și va contribui la realizarea lui. Întocmirea planurilor individuale ale ofițerilor de urmărire penală este determinată de distribuirea sarcinilor în grup. De exemplu, fiecare membru al echipei va putea studia și prelua o versiune, un episod ori activitatea infracțională a bănuțului, învinuțului concret. Este posibilă și o altă distribuire de îndatoriri și planificare: de exemplu, în raport cu caracterul activităților de urmărire penală: astfel, un ofițer va purta răspundere de pregătirea și efectuarea perchezițiilor, examinarea obiectelor, a documentelor; altul – de stabilirea și audierea martorilor; al treilea – de studierea activității criminale a infractorilor.

Or, nu pot fi prezentate toate rețetele general-valabile pentru toate situațiile, care pot apărea pe parcursul instrumentării cauzelor penale de către un grup de ofițeri de urmărire penală. Ordinea planificării este determinată de natura infracțiunii, volumul activității efectuate pe marginea acțiunii în cauză, experiența profesională a ofițerilor de urmărire penală, care participă la cercetarea cauzei.

De asemenea, în plan este rezonabil să se expună prioritar conținutul datelor faptice privind caracterul evenimentului, iar apoi să se indice versiunile și modul de verificare a lor [3, pp. 350-351]. Planul de urmărire penală capătă o formă scrisă, deoarece numai în acest mod pot fi fixate toate elementele, toate amănuntele, a căror omisiune poate aduce prejudicii desfășurării ulterioare a cercetărilor [8, p. 366].

Concluzii: Suntem departe de părerea că am reușit să expunem, în cadrul acestui studiu, întregul spectru de probleme legate de organizarea și planificarea cercetării infracțiunilor de terorism. Or, acest lucru nu este posibil de realizat într-un singur articol, având în vedere întregul spectru de probleme diversificate, referitoare la organizarea și planificarea cercetării infracțiunilor de terorism. De asemenea, evidențiem faptul că în cazurile privind infracțiunile de terorism o importanță enormă o are plenitudinea colectării informațiilor inițiale și verificarea ei în scopul luării unei hotărâri corespunzătoare privind începerea urmăririi penale. Verificările urmează să se realizeze pe două căi: cercetarea obiectului atentatului criminal și stabilirea (identificarea) persoanei/persoanelor făptuitorilor. În procesul cercetării actelor de terorism apar diverse situații tipice de urmărire penală, acestora, în funcție de caracter și particularități, fiindu-le specifice anumite sarcini și versiuni care determină vectorul și direcția investigațiilor. Or, în aceste condiții, organizarea și planificarea cercetării actelor de terorism își au propriile particularități, condiționate de modalitățile de comitere a acestor infracțiuni, de obiectele folosite de făptuitori în calitate de arme ale infracțiunii, de calitățile personale ale infractorului.

Bibliografie:

1. CRISTESCU, D. I., ENESCU, V. C. *Practica investigativă penală și judiciară în cazul infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Elemente de tactică criminalistică*. Timișoara: Ed. Solness, 2017. Vol. I. 1101 p. ISBN 978-973-729-496-8.
2. DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Ed. Cartea Juridică, 2011. 630 p. ISBN 978-9975-53-015-6.
3. GHEORGHITĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău, 2017. 872 p. ISBN 978-9975-53-834-3.
4. MARAS, Helen-Mari. *The CRC Press Terrorism Reader*. Boca Raton, FL: Ed. CRC Press. Taylor & Francis Group, 2014. 418 p. ISBN 978-1-4665-8832-5.
5. MOISE, A. C., STANCU, Em. *Criminalistica. Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor*. București: Ed. Universul Juridic, 2017. 356 p. ISBN 978-606-39-0044-0.
6. OGANESEAN, A. *Interacțiunea subiecților procesuali în cadrul cercetării cauzelor penale: Monografie*. Chișinău: Ed. Lexon-Prim, 2022. 223 p. ISBN 978-9975-163-11-8.

7. RONCZKOWSKI, M. R. *Terrorism and organized hate crime: intelligence gathering analysis and investigations*. Boca Raton, FL: Taylor & Francis Group, 2012. 389 p. ISBN 978-1439-8675-94.
8. STANCU, Em. *Tratat de criminalistică. Ediția a IV-a*. București: Ed. Universul Juridic, 2007. 742 p. ISBN 978-973-127-008-1.
9. *Преступления террористической направленности: уголовное преследование на досудебной стадии*. Под науч. ред. О. Н. КОРШУНОВОЙ. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003. 436 p. ISBN 5-94201-238-5.
10. ФИЛИППОВ, А. Г. *Криминалистика. Полный курс: учебник для вузов*. Москва: Юрайт, 2015. 855 p. ISBN 978-5-9916-3267-6.